

Záznam z jednání EurEau Zpráva z jednání komise EurEau pro pitnou vodu EU1 konané dne 15.–16. 2. 2024 online

Jednání komise EU1 pro pitnou vodu se uskutečnilo ve dnech 15.–16. 2. 2024 formou videokonference.

Jednání se zúčastnilo 43 zástupců vodárenských asociací členských států EU včetně dvou spolupředsedů EU1, koordinátoři komise EU1, zástupci sekretariátu EurEau a přizvaní prezentující hosté.

Na začátku jednání byli přivítáni 4 noví členové EU1 – z Malty, Velké Británie a dva z Kypru, byl odsouhlasen zápis z minulého jednání.

Zástupce sekretariátu EurEau představil priority a strategii EurEau pro nastávající období:

- Nová směrnice pro čištění městských odpadních vod (UWWTD)
- Chystané nařízení pro udržitelné používání přípravků na ochranu rostlin
- Směrnice 2020/0344, která mění rámcovou směrnici o vodách (WFD) a její dvě dceřiné směrnice – směrnici o podzemních vodách (GWD) a směrnici o normách environmentální kvality (NEK)
- Novela směrnice o kvalitě půdy
- Nitrátová směrnice
- Problematika poly- a perfluorovaných látek PFAS (včetně možnosti analýzy PFAS Total)
- Téma úniků plastů do životního prostředí při zpracování plastových pelet
- Nařízení o regulaci rtuti, zákaz používání dentálního amalgamu
- Nařízení o Taxonomii
- Účast v dialogu: Farmaka v životním prostředí
- Aktivní komunikace – byl dokončen dokument „Manifesto“, který zahrnuje 5 hlavních výzev v následujících 5 letech

Detailněji byla projednávána následující témata:

Kvalita pitné vody a ochrana veřejného zdraví

Průběžně je aktualizován dokument o stavu implementace směrnice 2020/2184 (DWD) v jednotlivých státech EU. Transpozice DWD je ve většině států Evropské unie dokončena. V České republice byla vydána novela vyhlášky č. 252/2004 Sb. s účinností od 4. 1. 2024.

Detailněji byl diskutován nový parametr PFAS a zda má či nemá zahrnovat trifluoroctovou kyselinu (TFA). TFA je v některých státech EU velký problém a její analýza je obtížná. Pokud by se stanovoval parametr PFAS Total, tak by TFA zahrnoval. Byl dokladován skandální případ z Francie, kdy belgická nadnárodní chemická společnost Solvay, v jednom z pěti francouzských závodů vyrábějících sloučeniny PFAS, je pravděpodobným zdrojem největší kontaminace TFA na světě. V pitné vodě v této lokalitě byly zjištěny koncentrace TFA 18–19 µg/l.

Je otevřena diskuse se Světovou zdravotnickou organizací (WHO) na téma zdravotních dopadů PFAS v pitné vodě. Ve druhé polovině roku 2024 by měla WHO doporučit sledovat relevantní PFAS v pitné vodě dle možných dopadů na zdraví, jednotlivé PFAS by se měly posuzovat individuálně. EurEau plně podporuje regulaci PFAS v rámci nařízení REACH a připravuje otevřený dopis prezidentce Evropské komise von der Leyen. EurEau chce důrazně uplatňovat požadavek na kontrolu znečištění u zdroje, kdykoliv je to možné. Kolega z Belgie Eric Chauveheid představil návrh „Technických pokynů k metodám analýzy pro monitoring per- a polyfluoralkylových látek (PFAS) v rámci přepracované směrnice o pitné vodě 2020/2184 s parametry „PFAS Total“ a „PFAS Sum“, včetně detekčních limitů, parametrických hodnot a četnosti odběru vzorků“. Metody analýzy pro parametr PFAS Sum jsou dostatečně validovány, pro parametr PFAS Total v současné době žádná analytická metoda není schopna plně stanovit celý rozsah látek PFAS se širokým rozsahem molekulových hmotností a různých chemických a strukturních vlastností.

K novému parametru Bisfenol A (BPA), který patří mezi látky s endokrinními účinky, poskytl pozvaný účastník jednání Luc Van Lokeren prezentaci, která zahrnovala i osvětu, jak se BPA vyrábí a jeho velmi široké použití a možné zdroje. Uvedl i výsledky testování sorpce BPA na granulovaném aktivním uhlí za různých podmínek. Jedním z možných zdrojů BPA může být potrubí pro teplou vodu (riziková je teplota cca 65 °C) opatřené vnitřním epoxidovým nátěrem. Kolega z Německa doložil rozpad epoxidového povrchu potrubí výsledky sledování včetně fotodokumentace. Vysoké hodnoty BPA ve vodě jsou spojeny s výskytem legionelly v domovních instalacích, kde bylo potrubí ošetřeno epoxidovým povrchem. Studené pitné vody se to netýká.

EFSA se zabývá Toxicitou BPA a je možné, že bude přehodnocen limit BPA v pitné vodě. Vedle BPA je možné, že bude pozornost zaměřena i na Bisfenol S (BPS). Členové EU1 byli požádáni o poskytnutí výsledků BPA pro informaci o výskytu BPA a případně BPS v pitné vodě v Evropě, pokud je mají k dispozici.

V souvislosti s požadavky na kvalitu pitné vody byly zmíněny mikroplasty a jejich sledování v pitné vodě. Stále trvá požadavek na přefiltrování 1 000 litrů vody a následná analýza. Toto je pro provozní sledování mikroplastů nereálné. Předpokládá se, že v souvislosti se sledováním mikroplastů bude definována minimální velikost částic, kdy se bude jednat o mikroplasty a menší částice budou představovat kategorii nanoplasty. V souvislosti s redukcí plastů včetně mikroplastů EurEau vítá návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o prevenci ztrát plastových pelet, aby se snížilo znečištění životního prostředí mikroplasty. K této problematice připravuje EurEau stanovisko, kde zdůrazňuje, že vítá a důrazně podporuje návrh nařízení Evropské komise o předcházení ztrátám plastových pelet za účelem snížení znečištění mikroplasty, které umožní regulační rámec zavedení kontroly u zdroje pro relevantní část mikroplastů neúmyslně uvolněných do životního prostředí, a to přispěje nejen k ochraně vodních zdrojů, ale také ke splnění cílů Evropské zelené dohody, Akčního plánu nulového znečištění a Nového akčního plánu pro oběhové hospodářství. K návrhu nařízení se SOVAK ČR také kladně vyjadřoval.

Spolehlivé, bezpečné a chráněné zásobování pitnou vodou

K problematice spolehlivého, bezpečného a chráněného zásobování pitnou vodou nás seznámila zástupkyně EU3 Susanne Vangsgård se zprávou o vnitrostátní transpozici směrnic CERD ([směrnice](#)

o posílení odolnosti kritických subjektů) a NIS2 (směrnice o opatřeních k zajištění vysoké společné úrovně bezpečnosti sítí a informačních systémů) a jaké jsou národní definice pro kritické a důležité subjekty. Uvedla, že implementace těchto směrnic ve vodohospodářství nastaví novou úroveň provozování VaK. Účelem transpozice obou směrnic je zvýšit celkovou úroveň odolnosti provozování VaK. Směrnice NIS2 řeší kybernetickou bezpečnost a základní přehled důležitých subjektů, kterých se NIS2 bude týkat, by měl být k dispozici 17. 4. 2025. Směrnice CERD má za cíl zajistit, aby služby nezbytné k udržení životně důležitých sociálních funkcí nebo ekonomických aktivit byly poskytovány bez většího narušení i v případě přírodních nebo člověkem způsobených hrozeb, a i v případě náhodných nebo úmyslných nebezpečí. Přehled kritických subjektů by měl být zpracován k 17. 7. 2026.

Pro systém zásobování pitnou vodou je pro všechny státy EU povinnost zpracovat rizikovou analýzu a je možné, že riziková analýza bude požadována i pro oblast odpadních vod.

Zmírnění dopadů sucha a nedostatku vody

Na téma zmírnění dopadů sucha a nedostatku vody proběhla na posledním jednání EU1 diskuse. Byly prezentovány výstupy z této diskuse, jejímž účelem bylo zjistit, jak jednotlivé státy k této problematice přistupují. Státy mají různé nástroje ke zmírnění dopadů nedostatku vody, mezi nejčastěji využívané patří povinné měření množství odebrané vody, limitované množství vody k odběru, sankce za nelegální nebo nadměrný odběr vody, dočasná omezení pro mimořádné sucho a další.

S nedostatkem vody souvisí i sledování ztrát vody. Jeho jednotné vykazování EurEau prosazuje, aby byly vykazované hodnoty ztrát vody porovnatelné. Odborníci EurEau zpracovali stanovisko k vykazování ztrát vody, zveřejněné v listopadu 2023. Stanovisko je v překladu uvedeno v časopise Sovak č. 2/2024.

Čistota chemikálií používaných při úpravě pitné vody a materiály v kontaktu s pitnou vodou

Byla diskutována čistota chemikálií používaných při úpravě pitné vody. Je nutné se zabývat i těmi chemikáliemi, které nespádají mezi biocidy – soli hliníku a železa; k normování těchto chemikálií probíhají 3 projekty, jejich dokončení se předpokládá v červnu 2025. Pracovní skupina dále řeší i požadavky na čistotu filtračních médií včetně aktivního uhlí, zabývá se desinfekčními prostředky včetně těch, které jsou vyvíjeny in situ, zabývá se i procesem schvalování účinných látek k desinfekci vody a registrací biocidních přípravků.

Důležitou součástí jsou materiály v kontaktu s pitnou vodou. Evropská komise (EK) přijala 23. ledna 2024 nové minimální hygienické standardy pro materiály a výrobky, které přicházejí do styku s pitnou vodou. Jedná se o tři prováděcí rozhodnutí a tři nařízení v přenesené pravomoci, které se problematiky týkají (provádění článku 11 nové směrnice o pitné vodě 2020/2184). EK přijala tyto tři akty v přenesené pravomoci. Od ledna 2024 mají Evropský parlament a Rada dva měsíce na to, aby vyjádřily případné námítky. Pokud tak neučiní, vstoupí akt v přenesené pravomoci v platnost. Očekává se, že po těchto dvou měsících bude všech šest dokumentů zveřejněno v Úředním věstníku.

Požadavky budou uplatňovány od 31. prosince 2026 na materiály a výrobky používané v nových instalacích nebo při renovaci nebo opravě starších instalací. Použití takových materiálů by mělo zabránit mikrobiálnímu růstu při distribuci pitné vody a mělo by snížit riziko vyplavování nežádoucích škodlivých látek do pitné vody. Nové požadavky se budou vztahovat na materiály a výrobky použité v nových instalacích pro odběr, úpravu, skladování nebo distribuci vody nebo pro materiál při opravách. Bude se to týkat například přívodního potrubí, ventilů, čerpadel, vodoměrů, armatur a kohoutků. Pitná voda by tak měla být bezpečnější a mělo by dojít ke snížení administrativní zátěže pro společnosti, které vyrábějí takové materiály a produkty, a i pro vnitrostátní orgány.

Dosud byla v rámci Evropské unie nízká harmonizace a výrobci byli povinni žádat o různá schválení v každém členském státě, kde chtěli své výrobky prodávat. Nová pravidla rovněž zjednoduší schvalovací proces, který dříve prováděly jednotlivé vnitrostátní orgány. Některé námitky EurEau nebyly uplatněny, a to, že membrány, pryskyřice IX, a anody, u kterých dochází k jejich úbytku, by neměly být vyloučeny z rozsahu působnosti standardů na materiály pro kontakt s pitnou vodou. Všechny látky záměrně přidané do základního materiálu by měly být na úrovni bezprahové hodnoty, PFAS by neměly být zařazeny na pozitivní seznam možných materiálů.

Ochrana vodních zdrojů

K ochraně vodních zdrojů se váže projednávaná legislativa týkající se léčiv. EurEau zpracovalo stanovisko k tomuto „balíčku“ legislativních předpisů, kde se hned v úvodu uvádí: EurEau podporuje přístup EK podporovat ochranu životního prostředí související s přístupem k léčivům. Návrh legislativních předpisů zahrnuje již dříve očekávané zlepšení v kontrole znečištění z léčiv u zdroje, legislativa by ale měla jít ještě dál – omezit nadměrné používání volně prodejných léků, zohlednit rizika, která představují metabolity a transformační produkty, a zajistit větší transparentnost pro životní prostředí formou hodnocení rizik. EurEau zpracovali pozměňovací návrh k připravované legislativě. Podporují zachovat z návrhu EK:

Zákaz volně prodejných léků, které patří do skupiny látek PMT (*perzistentní, mobilní, toxické*), vPvM (*velmi perzistentní velmi toxický*), PBT (*perzistentní, bioakumulativní, toxický*), vPvB (*velmi perzistentní velmi bioakumulativní*) a antimikrobiální látky. Hodnocení environmentálních rizik (ERA) zahrnuje opatření k prevenci, omezení a zmírnění rizik. Povolení pro použití léčiva bude zamítnuto, pokud ERA nesplní požadovaná kritéria. Povolení pro použití léčiva může být pozastaveno/zrušeno v případě „vážného rizika pro životní prostředí“ a také si EurEau klade doplňující otázky jako například: Proč nyní potřebujeme environmentální pravidla pro nakládání s léčivy, když nová UWWTD (směrnice o čištění městských odpadních vod) zahrnuje kvartérní čištění a rozšířenou zodpovědnost výrobce?

K této otázce je nutné uvést, že UWWTD neřeší vše. Kvartérní čištění pravděpodobně neodstraní 100 % látek (požadavek = 80 %). Důležitější ale je, že ne všechny ČOV budou vybaveny kvartérním čištěním (pouze některé pod 150 000 EO a pod 10 000 EO žádné). To znamená, že miliony občanů Evropské unie, zejména ve venkovských oblastech, nebudou napojeny na ČOV s kvartérním čištěním – ale také léky užívají. A pak odstranění reziduí léčiv z odpadních vod nestojí jen peníze, ale je energeticky a zdrojově

náročné. Snížení emisí látek škodlivých pro životní prostředí u zdroje znamená snížení množství energie a zdrojů (včetně vzácných a často dovážených zdrojů, jako je aktivní uhlí), které je součástí kvartérního stupně čištění.

Byl diskutován návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2000/60/ES, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky, směrnice 2006/118/ES o ochraně podzemních vod před znečištěním a zhoršováním stavu a směrnice 2008/105/ES o normách environmentální kvality v oblasti vodní politiky. Verze Evropského parlamentu byla přijata v září 2023. Pozitivní je, že zahrnuje kontrolu znečištění u zdroje, lépe zohledňuje rozšířenou zodpovědnost výrobce při nákladech na monitoring, skupiny látek PMT a vPvM jsou klasifikovány jako prioritní nebezpečné látky. Zahrnuje také nové pravidlo: budoucí prahové hodnoty NEK (norma environmentální kvality) pro podzemní vodu by měly být 10x nižší než NEK pro povrchové vody. Vyjednávání pokračuje, ale pro předsednictví Belgie není tato směrnice prioritou. Pro podzemní vodu jsou NEK pro PFAS navrženy vyšší tak, aby odpovídaly limitu pro pitnou vodu, pro BPA v povrchové vodě je navrženo zvýšení NEK z 0,035 ng/l na 0,17 ng/l. Seznam sledovaných prioritních látek pro povrchové vody se očekává ve 3. čtvrtletí 2024.

Zemědělství

Byla projednávána možná novela Nitrátové směrnice. Stávající směrnice je 33 let stará. Hlavním cílem je prevence před znečištěním dusičnany, které pocházejí ze zemědělství. Mělo by dojít ke zhodnocení a posouzení, zda je směrnice stále aktuální i při změně podmínek od doby jejího vzniku a také do budoucna (změna klimatu, odolnost systému, ..). V diskusi jsme se shodli, že v současnosti je důležitější důsledné naplňování požadavků Nitrátové směrnice v členských státech EU. K této problematice probíhá veřejná konzultace, na kterou EurEau i SOVAK ČR aktivně reagovali.

Nařízení o udržitelném používání přípravků na ochranu rostlin (SUR) – aktuální situace: v únoru 2024 stáhla EK návrh SUR, v Radě nemá většinovou podporu. Došlo k vypuštění citlivých oblastí a ochrany pitné vody z návrhu SUR, je preferována integrovaná ochrana rostlin a biologická kontrola. EK může předložit „vylepšený“ návrh SUR během příštího mandátu. V současné atmosféře není možný žádný posun.

Závěrem byl představen finální plán práce, upravený na základě otevřené diskuse v průběhu minulého jednání EU1.

Ing. Radka Hušková, Pražské vodovody a kanalizace, a.s.
předsedkyně odborné komise laboratoří SOVAK

Ing. Václav Hošek, Energie AG Kolín, a.s.
provozní ředitel divize VODA

Zástupci SOVAK ČR v EurEau